

Asia: VN/7272/2024

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi käytöstä poistetun maatuulivoimalan purkamisesta ja purkuvakuudesta sekä laiksi rakentamislain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Kommenttinne 1 §:ään – Soveltamisala Era kommentarer om 1 § – Tillämpningsområde

YLEISTÄ

Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi käytöstä poistetun maatuulivoimalan purkamisesta ja purkuvakuudesta sekä laiksi rakentamislain muuttamisesta.

Kuntaliitto pitää tärkeänä, että haitallisia ympäristövaikutuksia pyritään hallinnoimaan ja torjumaan.

Kuntaliitto toteaa, että lakiluonnos ei kuitenkaan anna kuntien rakennusvalvontaviranomaisille kunnollisia työkaluja huolehtia siitä, että riittävä vakuus olisi käytettävissä, minkä vuoksi riski vakuudettomasta tilasta ongelmatapauksessa on ilmeinen. Ehdotettu malli on käytännössä toimimaton.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan ehdotetun mukainen sääntely tarkoittaisi kunnille kohtuutonta kustannusriskiä ja aiheuttaisi merkittävässä määrin turhaa hallinnollista taakkaa.

Kuntaliitto toteaa, että Petteri Orpon hallitusohjelmassa todetusti valtio on sitoutunut kompensoimaan kunnille asetettavat uudet tehtävät ja velvoitteet sekä mahdolliset tehtävien laajennukset rahoittamalla ne täysimääräisesti tai purkamalla muita velvoitteita. Näin ei kuitenkaan tämän esityksen kohdalla näyttäisi tapahtuvan.

Suomessa on ollut vuoden 2025 lopussa noin 2 000 tuulivoimalaa 102:ssa eri kunnassa ja uusia tuulivoimalahankkeita oli vireillä 7 500 tuulivoimalan verran. Jo nyt on tiedossa selvitystilassa olevia toimijoita.

Nyt ehdotettuun malliin liittyy monimutkaisia insolvenssioikeudellisia, yksityisoikeudellisia ja EU-oikeudellisia ulottuvuuksia sekä käytettävissä oleviin vakuusinstrumentteihin liittyviä kysymyksiä, joita tulisi tarkastella syvällisemmin. Tämä tarkastelu antaisi paremman käsityksen siitä, miten todennäköisesti ja minkä suuruisena kustannusvastuut kunnalle lankeaisivat.

Vakuusinstrumenttien toimivuus ja saatavuus vaikuttavat myös siihen, millainen vaikutus sääntelyllä on investointien saatavuudelle ja kannattavuudelle erilaisissa kunnissa Suomessa. Kuntaliitto pitää tärkeänä, että sääntelyratkaisu ei tarpeettomasti (myöskään yhdessä muiden lakiesitysten kanssa) estä investointeja uusiutuvan energian hankkeisiin eri puolella Suomea.

Kuntaliitto katsoo, että olisi tullut harkita pitemmälle muita ratkaisuvaihtoehtoja (julkinen tai yksityinen rahasto, vakuutusmalli), jotka voisivat olla niin julkishallinnolle kuin toimialalle edullisempia, hallinnollisen taakan näkökulmasta kevyempiä ja siten kaiken kaikkiaan investointienkin näkökulmasta parempia kuin nyt ehdotettu malli. Esimerkiksi tuulivoimapolin yksityinen rahasto voisi kerätä ennakoon kaikkien uusien tuulivoimaloiden purkamiseen tarvittavat varat kustannusneutraalisti ja ilman ylimäärästä julkiselle toimijalle tulevaa hallinnollista taakkaa. Kaikki sääntelyn piiriin kuuluvat purkukustannukset katettaisiin rahastosta. Tällöin myöskään kunnat eivät joutuisi maksamaan purkukustannuksia. Tällainen järjestelmä oli halpa ja toimiva.

KUNNAN VASTUUTA PURKAMISESTA MUIDEN MAALLA EI TULE LAAJENTAA

Kuntaliitto pitää ehdotusta ongelmallisena ja vastustaa kunnalle osoitettua tehtävää vastata purkamisesta ja ennallistamisesta siinä tapauksessa, että vakuudella ei voitaisi kattaa kustannuksia. Lakiluonnokseen ei sisälly toimivaa mekanismia, jolla vakuuden uusiminen tai lisävakuus voitaisiin varmistaa. Sääntely tarkoittaisi uutta lakisääteistä tehtävää kunnalle, johon hallitusohjelman mukaisesti valtion tulisi osoittaa täysimääräinen rahoitus kunnille. Kuntaliitto toteaa, että sääntely tarkoittaisi toiminnanharjoittajan ja maanomistajan taloudelliseen toimintaan kuuluvan riskin siirtämistä kuntalaisten verorahoilla katettavaksi.

Kuntien tulee käytännössä jokaisen tuulivoimalan osalta varautua siihen, että esimerkiksi konkurssitilanteessa kunnan tulee järjestää voimalan purkaminen ja alueen ennallistaminen. Jos vakuutta ei ole hyödynnettävissä, kustannukset jäävät kunnan maksettavaksi jopa kokonaisuudessaan. Esityksen perusteluissa esitetyn mukaan purkamis- ja ennallistamiskustannukset voivat nousta jopa 750 000 euroon yhden tuulivoimalan ja sen sijaintipaikan osalta riippuen siitä, millaisesta voimalasta on kysymys ja millaiset vaatimukset ennallistamiselle asetetaan.

Esityksen perustelujen mukaan tilanteet, joissa purkuvakuus ei ole käytettävissä tai joissa se ei riitä kattamaan purkamisen kustannuksia, voivat johtua esimerkiksi laiminlyönneistä vakuuden asettamisessa, vakuuksien voimassaolon ennakaisesta päättymisestä vakuudenantajan ja -ottajan välisessä sopimussuhteessa, vakuuksilla katettavien kustannusten ennakoimattomasta noususta tai muista vakuuksien määrään tai voimassaoloon liittyvistä syistä. Kuntaliitto toteaa, että lakiluonnos ei anna toimivia työkaluja huolehtia siitä, että riittävä vakuus olisi käytettävissä ongelmatapauksessa, minkä vuoksi riski vakuudettomasta tilasta on ilmeinen.

Mikäli Suomessa valitaan ratkaisu, jossa toiminnanharjoittajat ja ala eivät kanna vastuuta kaikissa tilanteissa, kiinteistönomistajia ei tulisi jättää vastuun ulkopuolelle. Kiinteistönomistajille on vastaavissa tapauksissa lainsäädännössä asetettu velvoitteita, esimerkiksi Ruotsissa. Joka tapauksessa kunnan vastuun tulisi olla viimesijaista, kuten esim. pilaantuneiden maiden puhdistuskustannuksissa.

ESITYS TARKOITTAISI MERKITTÄVÄÄ HALLINNOLLISTA TAAKKA MM. KUNNAN RAKENNUSVALVONTAVIRANMAISELLE

Kuntaliitto ei pidä ratkaisua osoittaa vakuutta koskevat tehtävät kunnan rakennusvalvontaviranomaiselle tarkoituksenmukaisena ja käytännössä toimivana. Esitys tarkoittaisi kuntien rakennusvalvontaviranomaisille merkittävää lisätyötä luvituksen yhteydessä ja tuulivoimalan käytön aikana. Lisäksi Kuntaliitto on huolissaan siitä, olisiko viranomaismaksuja tosiasiallisesti mahdollista periä siinä määrin, että ne tosiasiallisesti kattaisivat viranomaisille aiheutuvat kustannukset.

Maatuulivoimalan rakentamislupakäsittelyn yhteydessä rakennusvalvontaviranomaiselle syntyisi täysin uusi tehtävä määrittellä ja edellyttää vakuus purkamiseen ja ennallistamiseen. Vakuuden määrän tulisi kattaa purkamisesta ja ennallistamisesta aiheutuvat kustannukset, jotka tulisi arvioida jopa 35 vuoden päähän. Vakuuden tulisi lähtökohtaisesti kattaa tuulivoimalan purku ja alueen ennallistaminen kokonaisuudessaan. Mahdollinen virhe vakuuden asianmukaisen lajin ja suuruuden arvioimisessa lupavaiheessa tarkoittaisi käytännössä sitä, että kunnan tulee vastata purkamis- ja ennallistamiskustannuksista siltä osin kuin vakuus ei niitä kata. Sama koskee tilanteita, joissa vakuus olisi rauennut.

Vakuuden voimassaoloa tulisi jatkuvasti valvoa tuulivoimaloiden käytön aikana. Vakuuden vanhentumisen valvominen ja toimet sen estämiseksi kuuluisivat esityksen mukaan siis kunnan rakennusvalvontaviranomaisen tehtäviin. Tuulivoimaloiden tekninen käyttöikä on esityksen perustelujen mukaan jopa 35 vuotta. Kuntaliitto toteaa käsityksenään, että toistaiseksi voimassa olevia vakuustuotteita ei välttämättä ole tähän toimintaan saatavilla. Jos vakuus tulee esimerkiksi uudistaa 3–5 vuoden välein, syntyy siitä huomattavaa hallinnollista taakkaa ja riski, että syntyy tilanne, jossa vakuutta ei ole eikä uutta vakuutta aseteta.

Lisäksi rakennusvalvontaviranomaisen tulisi valvoa tuulivoimalan käyttöä. Jos tuulivoimala ei käytetäisi vuoteen, tulisi se määrätä purettavaksi. Tuulivoimalan käyttämättömyyttä ja siten

valvontatoimenpiteiden tarvetta ei todennäköisesti käytännössä pystytä samaan tapaan toteamaan kuin esimerkiksi tavanomaisen vaille kunnossapitoa jätetyn rakennuksen kohdalla. Onkin epäselvää, mistä rakennusvalvontaviranomainen käytännössä saa tiedon tuulivoimalan käytöstä poistamisen ajankohdasta. Asian selvittäminen edellyttäisi rakennusvalvontaviranomaiselta huomattavaa työpanosta.

ESITYKSEN MUKAISEEN VAKUUSMALLIIN LIITTYVÄT ONGELMAT KOOTUSTI

Lakiehdotus ei sisällä toimivaa ratkaisua sen suhteen, miten toimitaan, jos vakuutta ei uusita tai sen määrä ei riittäisi, eikä sitä ole vaatimuksesta huolimatta uudistettu.

Vakuusmalliin nojaava esitys on monin tavoin ongelmallinen sekä kuntien että toimijoiden osalta, eikä sitä voida pitää ratkaisuna kannatettavana.

Hankkeeseen ryhtyvän ja rakennusvalvontaviranomaisen käsitys purkukustannuksista voi erota toisistaan merkittävästi. Koska purkukustannukset tulevat viimekädessä kunnan maksettavaksi, menettelyn tulisi olla sellainen, että kunnalla olisi tosiasiallinen mahdollisuus varmistua vakuuden riittävydestä rakennuskohteen elinkaaren ajan.

VAKUUDEN LAJI

Esityksen perusteella hyväksyttävänä vakuuden muotona voisi olla toimijan antama omavelkainen takaus. Tällainen vakuus ei turvaisi riittävällä tavalla kustannusten kattamisen mahdollisuuksia konkurssitilanteissa. Sääntelyn ei tulisi rajoittaa kunnan rakennusvalvontaviranomaisen mahdollisuutta määrätä hyväksyttävän vakuuden lajista ja antajasta sekä määrittää vakuuden riittävä määrä.

KUSTANNUKSET

Käytännössä vakuuden määrää on mahdotonta arvioida 35 vuoden päähän. On epäselvää, miten purkukustannukset tulevat muuttumaan ja miten paljon purettavia materiaaleja voidaan hyödyntää ja mikä on niiden arvo. Lisäksi on epäselvää, onko rahoitusmarkkinoilla olemassa vakuusinstrumenttia, joka kattaisi tämän lain tyyppiset velvoitteet näin pitkälle aikavälille.

Lakiesityksessä ei ole esitetty keinoja vakuuden määrän jälkikäteiseen tarkistamiseen siinä tapauksessa, että vakuuden määrän todettaisiin olevan liian alhainen olosuhteiden muuttumisen vuoksi tai muusta syystä. Tämä epävarmuus aiheuttaisi todennäköisesti luvitusvaiheessa paineita määrittää vakuus mahdollisimman suureksi epävarmuuksien hallitsemiseksi, kun tosiasiallisia keinoja vaikuttaa vakuuden riittämättömyyteen tai vakuuden määrän tarkistamiseen voimalan elinkaaren aikana ei ole esitetty. Minimivaatimuksena tulisi säätää velvoitteesta tarkastaa vakuuden määrää viimeistään ennen kuin 10 vuotta on kulunut aiemmasta vakuuden asettamisesta.

VAKUUDEN VOIMASSAOLO

Velan vanhentumista koskevan lain mukaan velan vanhentuminen on katkaistava ennen kuin kymmenen vuotta on kulunut. Velan katkaisutoimenpiteet tulee aina kohdistaa todisteellisesti sekä velalliseen, että takaajana toimivaan vakuudenantajaan.

Kuntaliitto muistuttaa, ettei vakuuden asettaminen luvitusvaiheessa vielä riitä turvaamaan kunnan ja/tai kiinteistönomistajan oikeuksia, vaan vakuuden vanhentuminen tulee katkaista määräajoin, muutoin vakuus vanhenee. Mikäli tätä ei tehdä, saatu vakuus on vailla merkitystä, sillä vakuuden antaja (pankki) voi vedota samoihin perusteisiin kuin vakuuden ottaja (tuulivoimatoimija).

Vakuuden asema suhteessa hallituksen esityksen hallintopakkomennettelyyn on epäselvä ja ongelmallinen. Kuten oikeuskanslerinviraston lausunnossa on tuotu esiin, tämä prosessi on epäselvä ja voi kestää kauan. Mikäli uutta vakuutta ei asetettaisi, johtaisi se siihen, että kunnan rakennusvalvontaviranomaisen tulisi osoittaa vaatimus vakuuden antajalle ja uusia vaatimuksensa vakuudenantajalle ja velalliselle viime kädessä vuoden välein. Normaalisti yksityisoikeudellinen vaatimus on tehtävä kohtuullisessa ajassa sopimusrikkomuksesta. Lisäksi vakuuden määrää ja laatua koskeva asia voidaan saattaa tuomioistuimen ratkaistavaksi, jolloin tähän prosessiin voi mennä huomattavan pitkä aika, kunnes päätös hyväksyttävästä vakuudesta on saanut lainvoiman. Kuntaliitto ei näe hyvänä ratkaisuna vakuuden realisointia, vaan lailla tulee mahdollistaa se, että tuulivoimatoimijan intressissä on asettaa uusi vakuus. Lisäksi perusteluosiossa viitataan siihen, että mikäli vakuuden voimassaolo olisi päättymässä, rakennusvalvontaviranomaisen olisi tarvittaessa ryhdyttävä pakkotoimiin. Itse pykälässä ei kuitenkaan ole viittausta tähän kuin purkamisvelvoitteen osalta. Lakia olisi tältä osin täsmennettävä.

Vakuuden edellyttäminen ja sen voimassaolon valvominen on jo itsessään merkittävä lisätyö kunnille. Työ edellyttäisi lisää resursseja ja kouluttautumista.

Tämän säännöksen tulee olla yhteensopiva mahdollisen rakennusvalvontauudistuksen kanssa.

VAKUUDEN SEKÄ PURKAMIS- JA ENNALLISTAMISSAATAVAN VALVONTA KONKURSSISSA

Tyypillinen tilanne, jossa tuulivoimatoimija ei huolehtisi velvoitteistaan, on todennäköisesti konkurssitilanne. Konkurssitilanne aiheuttaa merkittävän riskin kustannusten lankeamisesta kunnalle ja aiheuttaisi merkittävää tapauskohtaista hallinnollista taakkaa kunnan rakennusvalvontaviranomaiselle, kun vakuutta ja mahdollista purkamis- ja ennallistamiskustannusten saatavaa olisi valvottava konkurssitilanteessa.

SÄÄDÖS- JA SÄÄNNÖSKOHTAISET KOMMENTIT

Ensisijaisesti Kuntaliitto suhtautuu kriittisesti säädösehdotukseen.

Siltä varalta, että ehdotus kuitenkin etenisi, Kuntaliitto kommentoi lakiehdotusten sisältöä seuraavasti:

1. Lakiehdotus: Laki käytöstä poistetun maatuulivoimalan purkamisesta ja purkuvakuudesta

Kommenttinne 1 §:ään – Soveltamisala

1 § Soveltamisala

Palauttaminen voimalan rakentamista edeltäneeseen tilaan voidaan pitää vaatimuksena, johon ei ole käytännössä edellytyksiä. Palauttamista esim. luonnontilaan voitaisiin pitää riittävänä vaatimuksena.

Kuntaliitto katsoo, että soveltamisalaa tulisi laajentaa koskemaan myös tilanteet, jossa tuulivoimalan rakentaminen jää kesken esimerkiksi konkurssin vuoksi ja tuulivoimalan omistaja ei pysty vastaamaan velvoitteistaan edes rakentamisvaiheessa.

Kommenttinne 2–3 §:ään – Purkamisvelvollisuus ja purkamisen laajuus eräissä tilanteissa
Era kommentarer om 2–3 § – Nedmonteringskyldighet och nedmonteringens omfattning i vissa situationer

2 § Purkamisvelvollisuus

Mikäli kunta viimesijaisena vastuullisena joutuisi purkamaan tuulivoimalan, sillä tulisi perälautana lisäksi olla mahdollisuus kohdistaa regressivaatimuksia toimijaan, vakuudenantajaan että kiinteistönomistajaan nähden. Lain sanamuoto nyky muodossaan on tulkittavissa niin, että lopullinen vastuu olisi tämän jälkeen ainoastaan kunnalla. Lakiluonnosta tulee muuttaa niin, että kunnalla on mahdollisuus vaatia takautuvasti purkamis- ja ennallistamiskustannuksia edellä mainituilta tahoilta.

Jos purettavan tuulivoimalan tilalle rakennetaan uusi entistä korkeampi ja tehokkaampi tuulivoimala, edellyttää sen rakentaminen rakentamislupaa. Tämänhetkisen tiedon mukaan ei ole todennäköistä, että esim. aiemmin rakennetun tuulivoimalan perustuksia olisi mahdollisuutta hyödyntää (tekninen käyttöikä, ankkurointi) uuden tuulivoimalan rakentamisessa.

Kunnan vastuu riippuisi siitä, ovatko tuulivoimalat vuokramaalla vai eivät. Kunnan vastuuta laajentavan sääntelyn tarkoituksena on mitä ilmeisimmin suojata yksityisiä tahoja, lähinnä luonnollisia henkilöitä, jotka vuokraavat maataan tuulivoimaloita varten. Säännös ei kuitenkaan tee eroa sen suhteen, omistaako maan valtio, vakavarainen julkisyhteisö, yritys vai yksityishenkilö. Viimekätisen vastuun ei tule kuulua kunnalle varsinkaan tapauksessa, jossa maanomistus on valtiolla (esim. Metsähallitus) tai muulla vakavaraisella toimijalla tai yhteisöllä, jolla on edellytykset huolehtia eduistaan.

3 § Purkamisen laajuus eräissä tilanteissa

Viranomaiselle jäisi purkamisvaiheen ollessa ajankohtainen harkintavaltaa sen suhteen, onko purkaminen ja ennallistaminen välttämätöntä täysin vai osittain. Tämä voi olla tarkoituksenmukaista huomioiden erilaiset tilanteet ja toimenpiteiden vaikutuksia koskevan tiedon karttuminen tulevaisuudessa. Kuntaliitto pohtii yleisemmin, onko yleisenä vaatimuksena palauttaminen ”rakentamista edeltäneeseen tilaan” kaikissa tapauksissa edes mahdollista.

Kuntaliitto toteaa, että joka tapauksessa luvitusvaiheen vakuutta määriteltäessä on edellytettävä vakuus täysimääräisen purkamisen ja ennallistamisen mukaisesti eikä mahdollista myöhempää muutosta voida vielä tuossa kohtaa ottaa huomioon, koska asia on arvioitavissa ja osaltaan maanomistajan päätettävissä vasta purkamisen tullessa ajankohtaiseksi.

Tapauksessa, että maanomistaja ilmoittaisi, ettei rakenteita tarvitsisi kaikilta osin purkaa, on selkeytettävä, että maanomistaja ottaa vastuun ympäristön mahdollisesta pilaantumisesta ja mahdollista myöhemmistä purku- ja ennallistamiskustannuksista.

Kommenttinne 4–6 §:ään – Vakuutta koskevat säännökset **Era kommentarer om 4–6 § – Bestämmelser om säkerheten**

4 § Vakuuden asettaminen ja vakuuden määrä

Vakuusmenettelyyn liittyviä haasteita on jo kuvattu edellä. Näiden vuoksi Kuntaliitto ei voi pitää ehdotettua säännöstä toimivana.

Vähintään säännökseen on välttämätöntä tehdä seuraavat korjaukset:

- 1 momentissa tulisi voimalan valmistumisen jälkeen vastuu kuulua voimalan omistajalle tai sille, jolle sen tehtävät ovat siirtyneet. Sääntelyn tulisi tunnistaa erilaiset mahdolliset järjestelyt, joita tuulivoimatoimintaan voi liittyä, jottei velvoitteiden kiertäminen olisi mahdollista.
- 2 momentissa kunnan viimesijaisen vastuun näkökulmasta ei ole perusteltua ottaa jätteen/materiaalin arvoa huomioon ainakaan vakuutta alentavana tekijänä, ellei kunta voi saada jätettä/materiaalia omistukseensa ja kattaa sillä purkamis- ja ennallistamiskustannuksia.
- 3 momentista tulee poistaa omavelkainen takaus, koska se on käytännössä merkityksetön tuulivoimatoimijan konkurssitilanteessa. Jos säännös on tarkoitettu esimerkkituetteloiksi, asian on käytävä ilmi säännöksestä ja perusteluista. Kunnan rakennusvalvontaviranomaisen on voitava päättää vakuuden lajista ja myös siitä, että omavelkaista takausta ei hyväksytä, koska se käytännössä ongelmatilanteessa on käyttökelvoton ja aiheuttaa merkittävän riskin kustannusten siirtymisestä kunnalle konkurssitilanteessa. Omavelkainen takaus olisi mahdollista mainita laissa vain siinä tapauksessa, että rakennusvalvontaviranomaisella olisi harkintavaltaa arvioida asia tapauskohtaisesti. Tällöin omavelkainen takaus olisi käytännössä mahdollista hyväksyä poikkeuksellisesti, edellyttäen, että kyseessä olisi uskottava ja vakavarainen taho.
- 4 momentissa tulisi säätää rakennusvalvontaviranomaiselle mahdollisuus määrätä vakuuden korottamisesta, mikäli vakuuden todetaan olevan liian alhainen tuulivoimalan käytön aikana. Säännöksen perusteluissa mainitaan vakuuden määrän tarkistaminen, mutta pykälässä asiasta ei kuitenkaan säädettäisi. Asiasta on välttämätöntä selkeästi säätää, jotta vakuuden suuruuden tarkistaminen olisi mahdollista.

5 § Vakuuden voimassaolo

Vakuuden saaminen luvitusvaiheessa ei yksinään riitä turvaamaan purkamis- ja ennallistamisvaiheen kustannusten kattamista. Vakuuden voimassaolosta huolehtiminen edellyttää kunnan rakennusvalvontaviranomaiselta työtä ja aiheuttaa siten hallinnollista taakkaa.

On epäselvää, onko rahoitusmarkkinoilla edes olemassa vakuus-/rahoitusinstrumenttia, joka kattaisi tämän lain tyyppiset velvoitteet (= vakuus voimassa, kunnes voimalan purkamis- ja ennallistamistoimet on loppuun saatettu) eli olisivat voimassa yli 35 vuoden ajan.

Vakuudet annetaan tyypillisimmin määräajaksi, korkeintaan 10 vuodeksi, tyypillisesti 3–5 vuodeksi. Harvemmin vakuuksia annetaan toistaiseksi voimassa olevina. Vakuuksia uusitaan määräajoin, mutta yleensä vakuudet perustuvat yksityisoikeudellisiin sopimuksiin, jossa sopimusvelvoitteen rikkomisesta seuraa viime kädessä sopimuksen purkaminen. Nyt esitetty järjestelmä ei perustu tällaiseen, kun kunta ei ole sopimussuhteessa toimijaan nähden. Tulee myös varmistaa, että rakennusvalvontaviranomainen saa ilmoituksen, kun vakuus irtisanotaan, puretaan tai myydään eteenpäin. Tällä hetkellä laki ei tähän vakuuden antajaa velvoita.

Vakuuden asettamiseen velvollisella ei ole samanlaista intressiä huolehtia vakuuden voimassaolosta, sillä vakuudettoman tilan varalta ei ole säädetty mistään seuraamuksista (esim. tuulivoimalan käyttökiellosta, joka perustuisi suoraan lakiin). Lakiluonnos ei sisällä mekanismia, jolla vakuuden olemassa- ja voimassaolo tosiasiallisesti voitaisiin turvata kaikenlaisissa tuulivoimatoimijan vakuudenasettamisen uudistamisen tai lisävakuuden asettamisen laiminlyöntitapauksissa.

Lisäksi tuulivoimalan omistuksessa tapahtuvat muutokset edellyttävät vakuuden voimassa pysymiseksi erityistä valvontaa. Vastaavasti ilmeisesti viranomaisen puolella tapahtuvissa muutoksissa tarvitaan toimenpiteitä.

Kuntaliitto huomauttaa, että hallituksen esityksen perusteluissa on todettu, että vanhentuminen tulisi katkaista huomauttamalla tästä vakuuden antajaa. Tämä on harhaanjohtava maininta ja kohtaa olisi hyvä tarkentaa siten, että velan katkaisutoimenpiteet tulee kohdistaa myös velalliseen. Velan katkaisutoimenpiteet tulee aina kohdistaa todisteellisesti sekä velalliseen että takaajana toimivaan vakuudenantajaan.

Kuntaliitto ehdottaa, että vähintään lisätään säännökset, jotka turvaavat vakuudenvoimassaolon asianmukaisen suuruisena.

Edellä mainittujen muiden muassa vakuuden vanhentumiseen liittyvien syiden takia ja syystä, että vakuuden määrä on luvitusvaiheessa käytännössä mahdotonta aukottomasti arvioida, Kuntaliitto pitää tärkeänä, että laissa säädettäisiin velvoitteesta tarkistaa vakuuden määrää säännöllisesti.

Kuntaliitto pitää lisäksi välttämättömänä, että laki sisältää mekanismin, jolla vakuus voidaan tosiasiallisesti turvata siinä tapauksessa, että tuulivoimatoimija laiminlöisi vakuuden uudistamisen tai lisävakuuden asettamisen.

Hallituksen esityksessä mainitut jätelain ja kaivoslain esimerkit eivät suoraan sovellu tähän tapaukseen, koska näissä tapauksissa toimijan toiminta edellyttää lupaa toiminnan aloittamiseksi. Toiminnan harjoittamisen edellytyksenä on vakuuden asettaminen. Viime kädessä vakuus tulee asettaa toiminnanharjoittamisen luvan menettämisen estämiseksi ja siis siksi, että muutoin toiminta ei voi jatkuu. Tässä ehdotuksessa ei ole vastaavaa menettelyä. Rakentamisluvan avulla ei voida

puuttua enää rakentamisen jälkeisiin asioihin eikä rakentamislupaa pystytä perumaan vakuudenasettamisvelvoitteen laiminlyöntitilanteissa, ellei tästä erikseen säädetä.

6 § Vakuuden realisoiminen ja vapauttaminen

Edellä todetusti lakiluonnos ei sisällä mekanismeja, jolla vakuuden olemassa- ja voimassaolo tosiasiallisesti voitaisiin turvata kaikenlaisissa tuulivoimatoimijan vakuudenasettamisen uudistamisen tai lisävakuuden asettamisen laiminlyöntitapauksissa.

Kuntaliitto toteaa, että on välttämätöntä, että lakiin tulee sisältymään viranomaiselle käyttökelpoiset keinot velvoittaa tuulivoimatoimija asettamaan vakuus (raunneen tilalle tai lisävakuus) siinä tapauksessa, että tuulivoimatoimija laiminlöisi laissa säädetyn vakuuteen liittyvän velvollisuutensa. Tämä edellyttää nimenomaista sääntelyä, sääntely voisi olla 6 §:ssä tai omana säännöksensä.

Lakiluonnoksessa 5 §:n perusteluissa mainitaan, että vakuuden asettamiseen voitaisiin velvoittaa hallintopakkomenettelyssä. Sääntely on kuitenkin tältä osin varsin epäselvä. Lisäksi Kuntaliitto toteaa, että sakon uhka tai teettämisen uhkainen hallintopakko ei käytännössä sovellu tilanteisiin, joissa vakuutta koskevat velvoitteet on laiminlyöty. On epäselvää, voisiko rakennusvalvonta määrätä toimijaa ottamaan vakuuden eikä pankki voi tällaista antaa toisen nimiin. Esimerkiksi pankin omavelkainen takaus pitää tyypillisesti sisällään vakuudenottajan vastasitoumuksia eikä tällainen rahoitusinstrumentti sovellu teettämisuhkaiseen velvoitteeseen. Tulevaisuudessa syntyvää velkaa ei voida periä, vaan velan tulee olla eräännytynyt, jotta sitä voitaisiin velkoa ulosotossa tai hakea maksamattomien velkojen takia yritystä konkurssiin. Konkurssissa ehdollinen saaminen arvostetaan sen todennäköiseen arvoon.

Lakiin olisi harkittava sisällytettäväksi säännös rakennusvalvontaviranomaisen oikeudesta eräännyttää velka, mikäli uutta vakuutta ei ole asetettu rakennusvalvontaviranomaisen asettamaan kohtuulliseen määräaikaan mennessä. Lainasopimuksissa on tyypillisesti sovittu tällaisesta velkojan oikeudesta eräännyttää koko velka laiminlyöntitapauksissa. Muussa tapauksessa on epäselvää, voidaanko tällainen saaminen ylipäätään periä.

Kommenttinne 7 §:ään – Purkamisesta määrääminen

Era kommentarer om 7 § – Föreläggande om nedmontering

7 § Purkamisesta määrääminen

Esitetty edellytys puretun tuulivoimalan sijaintipaikan palauttamisesta voimalan rakentamista edeltäneeseen tilaan voidaan pitää haasteellisena, eikä vaatimusta voida pitää tarkoituksenmukaisena. Palautus esimerkiksi luonnonmukaiseen tilaan voisi olla riittävä vaatimus.

Kommenttinne 8 §:ään – Voimalan omistajan konkurssi

Era kommentarer om 8 § – Kraftverksägarens konkurs

8 § Voimalan omistajan konkurssi

Tähän pykälään tai omaan säännökseensä tulisi sisällyttää sääntely, jonka mukaan purkamistoimiin ryhtyvällä on viime kädessä oikeus hyödyntää taloudellista arvoa omaavat tuulivoimalan osat purkamis- ja ennallistamiskustannusten kattamisessa, mikäli vakuus osoittautuisi liian pieneksi. Tällainen sääntely edellyttää arviointia ainakin suhteessa mahdolliseen maanvuokrasopimussuhteeseen perustuvaan rakennuksen ja laitteen siirtymiseen maanomistajan omaisuudeksi sekä konkurssitilanteessa arviointia liittyen konkurssipesän omaisuuteen ja velkojen etusijakysymyksiin liittyen.

Mikäli tällaista sääntelyä ei katsottaisi mahdolliseksi, tulee lakiluonnoksen 3 §:ksi ehdotettua säännöstä tarkistaa siten, että materiaalin taloudellinen arvo ei vaikuta vakuuden summaa pienentävästi.

Toimijan konkurssi ja kunnan mahdollisuudet kattaa purkamis- ja ennallistamiskustannukset

Konkurssitilanteessa voi syntyä epäselvyys kenellä on oikeus tuulivoimalan materiaaliin. Ruotsissa oikeus näihin arvokkaisiin materiaaleihin on kiinteistön omistajalla, mikäli konkurssipesä ei ota vastattavakseen purkamiskustannuksista, mutta Ruotsissa kiinteistönomistaja toisaalta myös vastaa viime kädessä purkamisesta.

Purkumateriaalin omistusoikeuden tulisikin olla sillä, joka tosiasiallisesti viime kädessä joutuu ottamaan vastattavakseen maatuulivoimalan purkukustannukset. Laissa tulisi olla säännökset siitä, kenellä on omistusoikeus purettavaan materiaaliin ja todeta että rakennusvalvontaviranomaisella olisi oikeus myydä kaikki tavara, irtain ja yms., jolla on taloudellista arvoa ja huomioida saamansa tulot vähentämällä ne purkukustannuksista.

Kommenttinne 9 §:ään – Viranomaistehtävästä kunnalle suoritettava maksu

Era kommentarer om 9 § – Avgift som betalas till kommunen för myndighetsuppgifter

-

Kommenttinne 10 §:ään – Viittaus rikoslakiin

Era kommentarer om 10 § – Hänvisning till strafflagen

-

Kommenttinne 11 §:ään – Voimaantulo

Era kommentarer om 11 § – Ikraftträdande

-

Kommenttinne 56 b §:ään – Maatuulivoimalan purkamislupa

Era kommentarer om 56 b § – Rivningslov för landbaserade vindkraftverk

Rakentamislaisissa rakennuksen purkaminen edellyttää purkamislupaa. On epäselvää, tulkitaanko rakentamislaisissa tuulivoimala rakennukseksi vai muuksi rakennuskohteeksi. Rakentamislakiin esitetty lisäys maatuulivoiman purkamisluvasta selkeyttää epäselvää tilannetta.

Rakentamislakiin esitetään lisättäväksi säännös, jossa kunnan on asetettava purkuvakuutta koskevia määräyksiä. Olisi selkeämpää, jos määräykset voisi antaa taho, joka on tehnyt rakentamislupapäätöksen

**Kommenttinne koskien muita rakentamislain muutettavaksi ehdotettavia pykälää
Era kommentarer om övriga paragrafer som föreslås bli ändrade i bygglagen**

-

Kommenttinne koskien maatuulivoimalan rakentamista koskevaan lupahakemukseen liitettävää selvitystä voimalan purkamisen kustannuksista

Era kommentarer om den utredning av kostnaderna för nedmontering av ett landbaserat vindkraftverk som fogas till ansökan om tillstånd att bygga ett landbaserat vindkraftverk

-

Kommenttinne vaikutusten arviointiin

Era kommentarer om bedömningen av konsekvenserna

KOMMENTIT LIITTYEN VAIKUTUSTEN ARVIOINTIIN

Esityksen vaikutuksista toimijoiden asemaan ja kilpailuun liittyviä näkökulmia

Lakiluonnos näyttäytyy ongelmalliselta kilpailuneutraliteetti- ja EU- valtiotukisäännösten näkökulmasta. Kysymyksiä ei näytetä arvioidun esitysluonnoksessa.

KOMMENTIT HALLITUKSEN ESITYSLUONNOKSEN YLEISPERUSTELUIHIN

Esitys kunnallisen itsehallinnon näkökulmasta

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi voimalan sijaintipaikan kunnalle asetettavasta viimesijaisesta vastuusta huolehtia purkamisen ja ennallistamisen kustannuksista tietyissä tilanteissa, kun toiminnasta vastaava taho ei huolehtisi velvoitteistaan. Esityksen valmistelussa on välttämätöntä huomioida ehdotusten suhde kunnan itsehallintoa koskevaan perustuslain 121 §:ään. Ottaen huomioon, että realisoituessaan kunnalle aiheutuvan purkamisvelvollisuuden kustannukset voisivat nousta huomattaviksikin (jopa 750 000 euroa tuulivoimaa ja sijaintipaikkaa kohden), on jatkovalmistelussa välttämätöntä huomioida kunnalliseen itsehallintoon liittyvä rahoitusperiaate.

Muut kommenttinne hallituksen esitysluonnoksen yleisperusteluihin (luvut 1–12, lukuun ottamatta lukuja 4.2 Pääasialliset vaikutukset ja 7 Säännöskohtaiset perustelut)

Övriga kommentarer om den allmänna motiveringen till utkastet till regeringsproposition (kapitlen 1–12, med undantag av kapitel 4.2 Huvudsakliga konsekvenser och 7 Specialmotivering)

-

Yleiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta

Allmänna kommentarer om utkastet till regeringsproposition

-

Myllymäki Juha
Suomen Kuntaliitto ry

Mäenpää Paula
Suomen Kuntaliitto ry